

Uvod

Slovenski pregovor pravi: *Slabo orodje je cesta k zamudi: mojstra okrade in delavca utrudi*. Zato toliko bolje, da ste sprejeli pravo odločitev.

OpenOffice.org je obenem pisarniški paket, ki je na voljo za vse pomembnejše operacijske sisteme in v številnih svetovnih jezikih, kot tudi odprtokodni projekt, pri katerem mnogi člani večinoma prostovoljno izdelek vse bolj izpopolnjujejo in podpirajo. Kot izdelek je OpenOffice.org zastoj: lahko ga brezplačno in svobodno prenesemo, uporabljamo in razširjamo naprej.

Zgodba o OpenOffice.org je zgodba o uspehu. Pa ne o klasičnem kapitalističnem uspehu posameznika, ki je iz garažne zamisli ustvaril imperij, nato pa v dokaz svoje dobrote osnoval dobrodelno organizacijo, temveč o uspehu sodelovanja skupnosti uporabnikov, razvijalcev in industrije v želji po široki dostopnosti kakovostnih orodij, ki naj ljudem olajšajo vsakodnevno delo in spodbudijo njihovo ustvarjalnost.

Kaj vsebuje paket OpenOffice.org?

Paket OpenOffice.org ponuja uporabne programe, ki jih bomo podrobneje spoznali v nadaljevanju knjige. Za razliko od nekaterih svojih tekmecev ta paket ni nastal iz zbirke ločenih kosov programske opreme. Že od začetka je bil oblikovan kot celovit pisarniški paket.

V tabeli je splošna primerjava s pisarniškim paketom MS Office, ki je trenutno najbolj razširjen. V knjigi se k primerjavi še nekajkrat vračamo, saj nekatere stvari tako lažje razložimo. Tabela 1.1 Primerjava vsebine programskih paketov OpenOffice.org in MS Office

SLIKICA Writer je urejevalnik besedil OpenOffice.org: uporabite ga za vse, od pisanja kratkega pisma do izdelave cele knjige z vstavljenimi ilustracijami, navzkrižnimi sklici, kazali vsebine, pojmov, bibliografijami ... Dopolnjevanje besed, samopopravki, samooblikovanje in sprotno preverjanje črkovanja naredijo še tako zapleteno nalogo enostavno. Writer je dovolj močan, da se spopade z opravi namiznega založništva, kot je ustvarjanje več stolpčnih biltenov, brošur - ostajajo le še meje vaše domišljije.

SLIKICA Calc priskoči na pomoč pri krotitvi številskih podatkov v obliki preglednic. Ta nadvse uporabna preglednica vsebuje vsa orodja, ki jih potrebujete za izračun, analizo, povzetek ali predstavitev svojih podatkov v numeričnih poročilih ali poživljajočih grafikonih. Popolnoma vgrajeni sistem pomoči naredi vnos kompleksnih formul otročje lahek. Visoko razvita orodja za sprejemanje odločitev so le nekaj klikov miške stran. Vključite zunanje podatke z uporabo DataPilota, jih razvrstite, filtrirajte, izdelajte vmesne vsote in statistične analize. Uporabite predogled za izbor iz trinajstih kategorij grafikonov 2-D in 3-D, vključno s črtnimi, ploščinskimi, stolpčnimi, tortnimi, XY, borznimi, mehurčnimi in mrežnimi, vsake z več različicami.

SLIKICA Impress je najhitrejši, najmočnejši način za ustvarjanje učinkovitih večpredstavnostnih predstavitev. Vaše predstavitve bodo resnično izstopale s posebnimi učinki, animacijo in visoko-učinkovitimi orodji za risanje.

SLIKICA Draw je priročen urejevalnik vektorskih slik. Izdela vse od enostavnega diagrama do dinamičnih ilustracij 3D in posebnih učinkov.

SLIKICA Base, ki se je paketu pridružil z različico 2.0, omogoča neposredno in prijazno delo s podatki zbirk podatkov znotraj OpenOffice.org. Ustvarjajte in spreminjajte

tabele, obrazce, povpraševanja in poročila, in sicer z uporabo lastnih zbirk podatkov ali z v Base vgrajenim pogonom zbirk podatkov HSQL.

SLIKICA Math je komponenta OpenOffice.org za urejanje matematičnih enačb za dokumente z besedilom, lahko pa jo uporabite tudi z drugimi vrstami dokumentov ali celo samostojno.

Za povrh pisarniški paket vključuje tudi izvoz dokumentov v zapisu PDF (Portable Document Format) z naprednimi nastavitvami varnosti in prikazovanja.

In slovenski OpenOffice.org?

Vse o slovenski različici OpenOffice.org najdete na uradni strani slovenske lokalizacije <http://sl.openoffice.org>. S slednjega naslova si lahko prenesete najnovejše prevedene različice programskega paketa za vsa podprta okolja, prevedene vodnike in dokumente ter nekaj avtorskih dokumentov o najpogostejših opravilih v OpenOffice.org, pogosto zastavljena vprašanja, podatke o prevajanju, nekaj zanimivih povezav na druge spletne strani in povezavo na dopisni seznam z arhivi. Dodatne podatke o programskem paketu, licencah in vsem drugem najdete na glavni strani projekta, na <http://www.openoffice.org>.

Pri nastajanju slovenske različice paketa OpenOffice.org sta pomagala društvo Lugos, kjer se je ideja porodila in kjer se je projekt začel, in podjetje Agenda Open Systems, ki je pomagalo prevesti največji del uporabniškega vmesnika za različice 1.x in poskrbelo za lektoriranje, nekaj let pa tudi skrbelo za izdajo novih prevedenih različic za Windows in GNU/Linux. Pomagalo je tudi Ministrstvo za informacijsko družbo (MID), ki je v letu 2002 podprlo prilagajanje slovenskega pregledovalnika besedila. Pri prevajanju priložene pomoči so prostovoljcem, ki sicer skrbimo za projekt, na pomoč priskočili študenti Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani z mentorji, za kar se jim še posebej zahvaljujemo. Vsi, ki so kakorkoli sodelovali pri nastajanju prevedenega paketa, so navedeni na slovenski spletni strani projekta.

Zgodovina

Podjetje Sun Microsystems je julija 2000 odprtokodni skupnosti »podarilo«
izvorno kodo paketa StarOffice, izdelka nemškega podjetja StarDivision, ki ga je Sun Microsystems prevzel avgusta 1999. Tako je nastal odprtokodni projekt z imenom OpenOffice.org pod vodstvom posameznikov, ki skrbijo za razvoj novih različic programa. Na isti kodi temeljijo tudi vse nadaljnje različice programa StarOffice od različice 6 naprej, ki ga še naprej izdaja Sun Microsystems. StarOffice ima tako enak videz in je enako uporaben kot OpenOffice.org, dodane so le nekatere sestavine, podjetje pa uporabnikom ponuja tudi izobraževanje in tehnično podporo, zaradi česar StarOffice od različice 6.0 naprej ni več brezplačen.

Nasprotno pa je in bo OpenOffice.org ostal brezplačen, ker mu to zagotavlja že licenca, pod katero se razširja. Paket je bil najprej izdan pod dvojno licenco: LGPL (Lesser General Public License) in SISSL (Sun Industry Standards Source License), kar je zagotovilo prosto dostopno kodo programov in hkrati ohranjalo združljivost. Vendar je druga licenca dopuščala možnost, da avtor spremembe kode ne objavi javno. Pod pritiskom odprtokodne skupnosti so pri Sun Microsystems septembra 2005 povsem opustili licenco SISSL, kar se je odrazilo tudi pri izdaji OpenOffice.org 2.0 konec oktobra 2005, od takrat izdani le pod LGPL.

To pomeni, da lahko vsakdo vzame izvorno kodo, jo prouči, spremeni, naredi svojo

različico programa, le pod istim imenom je ne sme razširjati. Tako lahko vsakdo tudi sodeluje pri razvijanju novih različic, popravljanju napak, pisanju dokumentacije in podobno. Paket lahko namestimo na poljubno število računalnikov in ga po želji razširjamo. Velika prednost odprte kode pa se je pokazala pri lokalizaciji paketa (ki vključuje prevajanje vmesnika, predlog dokumentov, vsebine sprotne pomoči, slovarjev za deljenje besed, črkovanje in iskanje sopomenk). Do srede leta 2007 je bil pisarniški paket v celoti ali delno preveden dosegljiv že v osemdeset svetovnih jezikov, med njimi od leta 2002 naprej tudi v slovenščino.

Zgodba o uspehu

Za širjenje odprtokodnega programja z namizij računalniških navdušencev v javno upravo in podjetja je bil ključen prihod zanesljivih in s komercialnimi povsem primerljivih pisarniških aplikacij, kot je OpenOffice.org. Ko je bila za paket OpenOffice.org zagotovljena tudi podpora dostopnosti (npr. pri delu s programom za invalide), se je sprožil plaz delnega ali popolnega prevzemanja prostega programja tudi na področju javne uprave, univerz, javnih knjižnic, osnovnih in srednjih šol ter nenazadnje podjetij. Velik del javne uprave po večjih evropskih mestih (München, Bruselj, Berlin, Praga, Bristol, Gdansk, Dunaj, Birmingham ...) in v raznih institucijah evropskih držav (francoska davčna uprava, francoska narodna skupščina, francoska žandarmerija, makedonsko finančno ministrstvo ...) se je odločil za postopen ali hiter prehod na OpenOffice.org in sorodne odprtokodne tehnologije (ponekod tudi na operacijski sistem GNU/Linux).

Za tako velik prodor OpenOffice.org v zadnjem času je zelo pomembna tudi standardizacija formata pisarniških datotek ODF (OpenDocument Format oz. OASIS Open Document Format for Office Applications). Pri OpenOffice.org so namreč z drugimi organizacijami razvili prosto dostopen zapis pisarniških datotek (za besedilne dokumente, preglednice, predstavitve, grafikone in zbirke podatkov) na osnovi XML, ki ga je prevzelo industrijsko združenje OASIS in potrdilo kot standard 1. maja 2005, medtem ko je bil osnutek za standard ISO/IEC 26300 potrjen 3. maja 2006. OpenDocument namreč predstavlja odprto alternativo zaprtim, lastniškim zapisom dokumentov (kot je bil zapis dokumentov v najbolj razširjenem komercialnem pisarniškem paketu, katerega dokumentacija razvijalcem ni bila javno in brezplačno dostopna). Organizacije in posamezniki, ki svoje podatke shranjujejo v odprtih formatih, kot je OpenDocument, se lahko izognejo odvisnosti od enega samega prodajalca programske opreme; prosto lahko zamenjajo program, ko prodajalec zviša ceno, spremeni program (ali njegovo licenco) ali celo preneha razvijati, podpirati ali prodajati pisarniški paket. S posebnim odprtokodnim in brezplačnim dodatkom tudi Microsoft Office 2007 podpira nove zapise OpenOffice.org, podpira pa ga tudi velika večina drugih odprtokodnih pisarniških paketov ali posamičnih pisarniških aplikacij. Ena od prednosti pisarniškega paketa OpenOffice.org je, da ga lahko poganjamo na različnih platformah: GNU/Linux, Microsoft Windows in Vista, Solaris ter Mac OS X. Pri slednjem je bilo najprej podprto delovanje v okenskem okolju X, v letu 2007 pa je skupina prostovoljnih razvijalcev naredila ključne korake k neposredni podpori za grafično okolje Aqua. S tem pa so tudi priljubljeni in cenjeni Maci dobili brezplačno in uporabniku prijazno pisarniško alternativo. Razumljivo je, da je uporabnost v vseh naštetih okoljih enaka.

Skupnost OpenOffice.org vas ima rada

Ravno zato, ker je OpenOffice.org pisarniški paket, ki mu ni para, saj lahko pri njegovi uporabi in razvoju sodeluje vsakdo, je za njegovo uspešno pomemben tudi razvoj

skupnosti, v kateri si delimo uspehe in bremena izboljševanja najbolj odprtega pisarniškega paketa na planetu.

Vabimo vas, da se pridružite slovenskemu dopisnemu seznamu, kjer bomo z veseljem odgovorili na vsakršno vprašanje glede uporabe in razvoja OpenOffice.org. Če si utegnete odtrgati trenutek prostega časa, pa vas vabimo tudi, da se nam pridružite pri prevajanju obstoječe in pisanju nove prosto dostopne dokumentacije, razširljive pod javno licenco PDL (Public Documentation License), oblikovanju osrednje spletne strani z novicami, pogosto zastavljenimi vprašanji, z razvojem ali popraviljanjem programske kode in spremljajočih orodij in predlog ...

Paket OpenOffice.org vključuje tudi razvijalno okolje IDE z naborom orodij za programiranje, ki olajšajo pisanje programov. Za pisarniški paket lahko vsakdo razvije svoj makro ali pa tudi kompleksnejše rešitve, ki jih v sam pisarniški paket namestimo kot razširitve (podobno kot razširitve za priljubljeni odprtokodni brskalnik Firefox).

Od leta 2003 naprej skupnost organizira konferenco OOoCon, vsakoletno srečanje predstavnikov projektov skupnosti, ki predstavijo dosežke preteklega leta in razpravljajo o izzivih prihodnjih dvanajstih mesecev. Konferenca se vsako leto preseli v drugo mesto, za kar glasujejo vsi člani skupnosti. Septembra 2003 smo OOoCon zelo uspešno gostili v domačem Kopru.

Poleg tega je OpenOffice.org sredi leta 2006 z obširno medijsko kampanjo opozorila svet, da je eden od načinov zaježitve piratstva tudi ta, da se vsi, ki uporabljajo piratsko programje, le-temu odpovedo in namesto njega začnejo uporabljati sorodne rešitve, ki temeljijo na odprti kodi. Pomagajte nam zaustaviti piratstvo - uporabite OpenOffice.org!

Komu je namenjena knjiga

Knjiga je namenjena tako novim uporabnikom kot tudi tistim, ki so se že srečali s podobnimi pisarniški programski paketi ali s starejšimi različicami OpenOffice.org. V knjigi skušamo vsako opravilo prikazati po korakih, od priprave do končnega izdelka. Uporabnikom, ki ste katero od pisarniških orodij že uporabljali, se bo morda zdelo, da so nekatere stvari opisane preveč podrobno. Vendar pa priporočamo, da tovrstna poglavja vsaj preletite. Kot za vsak programski paket tudi za OpenOffice.org velja, da mora uporabnik poznati osnovna opravila z mapami in datotekami (odpiranje, shranjevanje, premikanje datotek).

Knjiga je nastala na osnovi prve izdaje Hitrega vodnika za OpenOffice.org, pri čemer smo se potrudili, da bi čim bolj upoštevali novosti v OpenOffice.org, kot tudi pomagali tistim, ki so doslej uporabljali komercialne pisarniške pakete, zato dodatno opozarjamo na posebnosti in razlike med njimi in OpenOffice.org.

Poglavja v knjigi si sledijo v naslednjem vrstnem redu:

- **Namestitev in skupne lastnosti paketa.** Ponuja kratka navodila za namestitev paketa na različnih operacijskih sistemih ter pregled tehničnih lastnosti in opis funkcij, ki so skupne vsem programom v paketu (uporaba odložišča, splošne nastavitve, tiskanje v PDF, posodobitve, nameščanje razširitev).
- **Writer.** Podrobneje opisano delo v programu Writer od prazne strani do tiskanja končno oblikovanega dokumenta, številčenje, delo s tabelami, kazala, tipska pisma (spajanje dokumentov) ipd.
- **Calc.** Podrobneje opisano delo v programu Calc z definicijami, izdelava ličnih grafikonov in uporaba raznih funkcij.
- **Impress.** Podrobneje opisano delo v programu Impress. Navezuje se na poglavje o

- programu Draw, ker se opira na njegove funkcije, učinke ipd.
- **Draw.** Podrobneje opisano delo v programu Draw, od splošnih definicij v grafičnem svetu do izdelave zapletenih slik.
  - **Base.** ??manjka povzetek poglavja, ki bi ga dodali;
  - **Math.** ? - pod Writer?
  - **Odprtost OpenOffice.org.** Pojasnilo o razvijalskem okolju IDE, makrih, razširitvah in programiranju OpenOffice.org, dopisnem seznamu, sporočanju o napakah;
  - **Nasveti in tipke za bližnjice.** Npr. kazala in podobno??? Uporabljamo slovenske tipke za bližnjice, teh slovenski uporabnik nikjer ne more najti, zato jih moramo objaviti???

Slike in primeri v poglavjih Writer, Calc in Impress so izdelani v okolju Microsoft **Windows/VISTA** in OS X, v poglavju Draw pa v okolju GNU/Linux oz. v grafičnem okolju **KDE.**

Namesto zaključka - začetek

Verjamemo, da boste ob prebiranju te knjige spoznali, zakaj je OpenOffice.org doseženi sveti gral odprtokodne skupnosti. Brezplačno, sposobno, zanesljivo, do uporabnika prijazno orodje - in še slovensko zna.

Z njegovo uporabo postanite tudi sami član skupnosti, ki šteje več milijonov zadovoljnih uporabnikov!